

Unge under uddannelse

Presset på de unge i samfundet er stort og mange har svært ved at skabe en hverdag, hvor det er muligt at gennemføre en ungdomsuddannelse. Med psykologtilbud på skolerne oplever flere unge, at det kan lykkes.

At være ung i dagens Danmark er udfordrende. Man skal vide, hvad man vil med sit liv, man skal have de rigtige venner, den rigtige telefon, det rigtige tøj og det rigtige fritidsjob. Håret skal sidde rigtigt, kroppen skal være veltrænet, og maden skal være sund.

Dertil kommer, at man skal vælge den rigtige uddannelse. Her støder man på samfundets målsætning om, at 95 % af en årgang gennemfører en ungdomsuddannelse.

Alle disse valg og aspekter af livet bliver lagt frem for de unge som et stort tag selv-bord. Der er dog en sideeffekt af alle disse tilsyneladende valgmuligheder – nemlig ansvaret for succes: Man har kun sig selv at skyde skylden på, hvis man ikke når sine mål.

Dette individuelle ansvar stresser mange unge, og nyere undersøgelse viser, at flere end hver femte unge ofte eller altid føler sig stresset [1]. Nogle bliver bange for at træffe et valg, for hvad nu hvis det er forkert? Det bliver meget hurtigt et spørgsmål om rigtig eller forkert, og dermed bliver der også skabt et hierarki i valgene og uddannelserne. Som en ung på en erhvervsuddannelse har udtrykt det: ”Hvis jeg ikke kan gennemføre et grundforløb, hvad kan jeg så?”

Graden af frustration og forventning til uddannelsesvalget er ikke ligeligt fordelt. For nogle er det forbundet med glæde og spænding, mens det for andre er kilde til forvirring og frustration. Enkelte føler et urimeligt stort pres fra samfundet, familien og sig selv, og de ender i mistrivsel, som gør det svært for dem at opretholde en hverdag og gennemføre en uddannelse.

Fem procent af alle unge mistrives, siger statistikken. Derfor er det relevant at udforske betydningen af de kontekster, de unge optræder i. Det er her, ungdomspsykologer gør en forskel, da vi sammen med den unge undersøger, hvad det er for en fortælling, den unge skaber med sin adfærd og reaktionsmønstre. Undersøgelsen af den unges situation har fokus på, hvad den unge selv og sammen med sit netværk kan gøre for at overkomme det, der skaber mistrivsel i hverdagen.

Presset på de unge

Jeg arbejder som psykolog på Ungdomsuddannelsernes Psykologiske Center Nordvestsjælland, UPCN [2]. Her yder vi rådgivning og psykologisk støtte til unge i aldersgruppen 16-25 år, der tilsyneladende er i risiko for at falde fra, blive afbrudt eller unødigt forsinket i deres ungdomsuddannelse på grund af mistvivl, psykologiske eller eksistentielle problemstillinger.

Vi møder cirka hver tiende af de unge, der er tilknyttet ungdomsuddannelserne i Nordvestsjælland, og næsten ni ud af ti af dem, vi taler med, fortsætter i uddannelse, gennemfører eller skifter ungdomsuddannelse. En tredjedel af disse unge kæmper med identitetsproblematikker og forestillingen om, hvem og hvad de skal være senere i livet.

At uddannelse er den bedste vej, som det står i regeringsgrundlaget, synes at være en anerkendt antagelse. En rapport fra CeFU viser, at ”tre gange så mange af de ledige unge som gennemsnittet af alle de unge i undersøgelsen (tilkendegiver), at deres liv lige nu er dårligt eller meget dårligt.” [3] Dette pres på at gennemføre en

uddannelse kan også komme fra familien, i form af at den unge skal opnå resultater, som forældrene ikke har opnået, eller som minimum opnå samme resultater som forældrene og eventuelle søskende.

Men hvad sker der med en ung, som ikke kan?

”Til unge, der ikke har forudsætninger for at gennemføre en almindelig ungdomsuddannelse, skal der indføres en fleksuddannelse med skræddersyede uddannelsesforløb”, hed det i regeringsgrundlaget. Det er imidlertid ikke altid muligt at få tilbudt fleksuddannelser eller få særligt tilrettelagt undervisning, hvad der kan være meget frustrerende for de unge, som har svært ved at klare de almindelige uddannelseskrav. Også her kan en ungdomspsykolog være med til at afklare, hvilke særlige behov der kan være for at trives og dermed gennemføre en ungdomsuddannelse.

Det er netop, hvad der efterlyses i en rapport fra tænketanken DEA [4], som lægger vægt på, at de unge har behov for bedre støtte til afklaring af deres uddannelsesvalg. De unge har også behov for personlig og faglig vejledning, så den enkelte bliver i stand til

>

- > selv af kunne tage ansvar for egen uddannelse. Ungdomspsykologer vil især have fokus på den personlige del af uddannelsesvalget.

I UPCN har hver ottende unge skolerelaterede problematikker, som gør det svært at gennemføre en ungdomsuddannelse. Psykologernes sammensatte kompetencer betyder, at vi har en meget bred tilgang til livsproblemer og trivsel, der gennem samtalerne styrker de unges handlekraft og greb om livet. Dermed opnår de unge tro på sig selv og motivation til at gennemføre en ungdomsuddannelse.

Flere kvinder end mænd

Oftentimes er det ganske få samtaler, de unge har brug for, hvad bedrøvelsen i statistikken vidner om. I UPCN er fastholdelsesprocenten steget de sidste fire år, fra at tre ud af fire, der talte med ungdomspsykologerne, er fastholdt i uddannelse, til at det sidste skoleår var næsten ni ud af ti.

Det er dog vigtigt at huske på, at ”mange unge holder problemerne for sig selv og har brug for at ’blive opdaget’, før de kan kom-

OM UPCN

Ungdomsuddannelsernes Psykologiske Center Nordvestsjælland har eksisteret siden 2007 og er et psykologtilbud på ungdomsuddannelserne i Nordvestsjælland. Siden januar 2012 har UPCN været organiseret i et samarbejde mellem Holbæk, Kalundborg og Odsherred kommuner og ungdomsuddannelserne. Dvs. erhvervsuddannelser, almene gymnasier, handelstekniske gymnasier, produktionsskoler, SOSU-skoler og VUC.

Der er i øjeblikket ansat syv psykologer svarende til 5,6 fuldtidsstillinger. Psykologerne har årligt samtaler med ca. 500 unge. Derudover er der tilbud om åben rådgivning, hotline på telefon og mail samt gruppetilbud. I mindre omfang yder psykologerne også supervision og tilbyder undervisning/opkvalificering til studievejledere og undervisere.

me godt igennem deres uddannelse.” [5] Derfor er det afgørende med et tæt samarbejde mellem psykologerne og skolerne. I den forbindelse har det stor effekt, at vi sidder ude på skolerne, da det både er muligt for studievejledere, undervisere og elever at tage direkte kontakt til psykologen. Sagt med andre ord: synlighed og tilgængelighed er nøglebegreber i arbejdet med de unge.

Et andet aspekt af tilgængelighed er ventetiden. Vi har som målsætning, at de unge maksimalt må vente to uger på at få tilbudt en samtale, men typisk er ventetiden kortere. Dermed afhjælpes de problemer, der kan virke uoverstigelige for de unge, når de er midt i dem, og de unge finder hurtigere deres ståsted igen og fortsætter deres uddannelse.

I UPCN får de unge i gennemsnit fem samtaler med en psykolog, hvor vi gør os umage med at forstå den enkelte unge og deres liv med nysgerrighed og åbenhed. Det er selvfølgelig forskelligt fra ung til ung, hvor mange samtaler der er behov for, for at være fastholdt i en uddannelse. Nogle får rigtig mange samtaler, mens andre kan klare sig med en enkelt.

At være ung i dagens Danmark er udfordrende. Man skal vide, hvad man vil med sit liv, man skal have de rigtige venner, den rigtige telefon, det rigtige tøj og det rigtige fritidsjob.

Vi må dog sande at vores psykologtilbud ligesom så mange andre har en tendens til at henvende sig til kvinder. Tre fjerdedel af de unge, vi møder, er kvinder. Vi forsøger med nye tiltag særligt rettede mod de unge mænd, og det ser ud til, at især den opsøgende kontakt er en vigtig faktor for at få unge mænd til at tale med psykologer.

Hvad er det, vi gør?

Mange frafaldstruede unge har personlige kriser: pludselig sygdom i familien, mobning, rusmiddelforbrug, manglende kognitive evner, psykiske eller fysiske lidelser – men det er de færreste, der fortæller det uopfordret, da de ikke ønsker at ligge nogen til besvær. Det er her samarbejdet med studievejledere og lærere er vigtigt, da de har meget bedre mulighed for at observere mistrivsel hos de unge.

Vores erfaring er, at en narrativ, ikke-vurderende, ikke-dømmende tilgang hjælper den unge til selv at sætte ord på sin situation. Vi faciliterer processer, der hjælper den unge med at reflektere over sin situation. Dermed bliver det muligt for den unge selv at komme frem til nye handlemåder eller få bestyrket allerede eksisterende ideer om, hvad der skal til for at få det bedre og gennemføre en ungdomsuddannelse.

Derudover tilbyder vi opkvalificering og supervision til uddannelsesinstitutionerne for at bedre forståelsen af de unge og de særlige problemstillinger, de tumler med. Vi har særligt fokus på tidlig opsporing. Den støtte og opbakning, voksne kan give de unge, har stor betydning for, om de unge overkommer mistrivsel eller bukker under for den. ■

Dorthe Carlsen, psykolog, UPCN

NOTER:

[1] "Når det er svært at være ung i DK – unges trivsel og mistrivsel i tal" (2010): www.cefu.dk/media/225966/trivsel_version_6.pdf

Desuden: "Støtte til sårbare elever" (2012): www.cefu.dk/media/328732/psykiatrifonden.pdf

[2] Se www.upcn.dk

[3] "Når det er svært ...", side 234

[4] "Parat til uddannelse? – de frafaldstruede unge og deres uddannelsesrejse", 2011: http://dea.nu/sites/default/files/rapport_parat_til_uddannelse_enekltsidet_web.pdf

[5] op.cit., side 43